

РЕГІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДНИК ПОТЕНЦІАЛУ ІМІДЖУ ТЕРИТОРІЇ

REGIONAL SECURITY AS A COMPONENT OF TERRITORIES' IMAGE POTENTIAL

Встановлено комплексний характер потенціалу регіонального іміджу, виокремлено його компоненти. Досліджено регіональну безпеку в контексті формування позитивного іміджу регіону. Структуровано компоненти регіональної безпеки. Обґрунтовано вплив безпекового чинника на відношення населення та зовнішніх агентів до регіону. Доведено, що регіональна безпека формує сприятливі умови для перетворення іміджу регіону на бренд.

Ключові слова: безпека, регіональний імідж, потенціал іміджу, регіональний бренд, територіальна ідентифікація, інформаційна політика, пропаганда.

Установлен комплексный характер потенциала регионального имиджа, выделены его компоненты. Исследована региональная безопасность в контексте формирования положительного имиджа региона. Структурированы компоненты региональной безопасности. Обосновано влияние безопасности на отношение населения и внешних

агентов к региону. Доказано, что региональная безопасность формирует благоприятные условия для трансформации имиджа региона в бренд.

Ключевые слова: безопасность, региональный имидж, потенциал имиджа, региональный бренд, территориальная идентификация, информационная политика, пропаганда.

The article comprehensively reviews the complex character of the potential of the regional image and singles out its components. It investigates the factors of safety in the context of a positive image of the region, structures components of regional security, reveals the reasonable security impact factor related to population and external agents to the region. It is proved that regional security creates favorable conditions for transformation of the image of the region into a brand.

Key words: security, regional image, image potential, regional brand, territorial identification, information policy, propaganda.

УДК 327.019.5

Зінченко О.А.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту та туристичного бізнесу
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Постановка проблеми. Імідж нині стає реальним і надзвичайно важливим ресурсом економіки. Відбувається це у зв'язку з ростом значення інформації для забезпечення конкурентних переваг господарюючих і політичних суб'єктів. Імідж території, її репутація у вітчизняних та зарубіжних суспільно-політичних і ділових колах стають основними чинниками просування загальнодержавних і регіональних зовнішньоекономічних і політичних проектів, найважливішим конкурентним ресурсом для налагодження партнерських відносин.

Функція іміджу території полягає у його здатності здійснювати вплив на створення матеріальних благ підприємствами певної території, на розвиток її потенціалу через формування інтересу у бізнесменів, інвесторів, соціально активної громадянськості за допомогою інформації про її переваги і можливості.

Гарна репутація є передумовою для прискорення соціально-економічного розвитку території, підвищення рівня й якості життя її населення, оскільки сприяє вирішенню низки основоположних питань, що мають велике значення для інтенсивного розвитку. Це передусім залучення інвестицій, розширення ринків збуту продукції регіональних виробників, залучення трудових ресурсів, розвиток в'їзного туризму. Сприятливий імідж території багато в чому визначає успішність вирішення цих проблем, а її репутація виступає головним чинником здійснення вибору. Кожна територія має потенціал свого розвитку, активізація якого можлива через сприятливий для залучення інвестицій імідж.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Потенціал розвитку територій у реаліях української

економіки розглядали багато вітчизняних учених. Так, можна виділити монографію О.В. Коломицевої, І.С. Наденка, А.О. Коломицева [1], яка присвячена процесу формування маркетингового потенціалу регіону; роботу Р.В. Манна [2], де особливу увагу в аналізі системи регіонального управління приділено саме ролі ділової репутації владних структур; роботу Л.С. Васильченко [3], у якій проаналізовано особливості управління репутаційними ризиками в регіональному менеджменті. Питанням формування іміджу території присвячені також праці М.В. Макаренка [4], Т.Л. Нагорняка [5], О.А. Семченка [6].

Незважаючи на популярність іміджевої тематики та наявності робіт, присвячених потенціалу регіону, поки дуже мало праць, спрямованих на обґрунтування саме потенціалу формування іміджу регіону, дослідженню його компонентів та передумов розвитку. Серед малодосліджених аспектів іміджмейкінгу територій можна виділити питання регіональної безпеки як необхідної передумови та компоненти потенціального розвитку.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні безпекового чинника в основі потенціалу формування іміджу території, аналізі його компонентів та їх впливу на відношення населення та зовнішніх агентів до регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Потенціал створення іміджу являє собою ту систему можливостей та індивідуальних особливостей території, яка виокремлює її серед інших та дає змогу сталого розвитку. Регіональний потенціал формують такі компоненти:

1. Природні, демографічні, історичні, соціальні та культурні особливості й ресурси (природно-кліматичні особливості та сировинні ресурси; історія; людський чинник, демографічні особливості; рівень і якість життя населення, соціальна політика й соціальна інфраструктура; культурна спадщина і ресурси).

2. Економічні особливості й ресурси (рівень розвитку та особливості економіки; виробнича інфраструктура; трудові ресурси, наявність кваліфікованої робочої сили, зайнятість; інвестиційний потенціал та інноваційні ресурси; фінансові ресурси; рівень ділової активності, ступінь сприятливості для бізнесу).

3. Організаційно-правові та інформаційні особливості й ресурси (інформаційні та консалтингові ресурси, аудит; рекламний ринок і PR-послуги; інституціональний капітал, у т. ч. законодавство; ефективність влади; репутація керівництва).

4. Регіональна безпека як система захисту життєво важливих інтересів територіальної громади, за якої забезпечуються її розвиток, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз інтересам регіону.

Треба відзначити, що саме без останнього компонента реалізація інших є малодієвою та обмеженою. Саме регіональна безпека гарантує стабільне функціонування та сталий розвиток.

Безпека не є окремим чинником формування іміджу регіону, вона охоплює всю систему факторів регіонального розвитку, створює умови для їх активної дії. Основні елементи регіональної безпеки наведені на рис. 1.

Заходи безпеки можна умовно поділяти на дві категорії [7, с. 362]:

заходи захисту, які передбачають пряму дію влади через систему своїх органів у разі виникнення та негативного впливу певних явищ та процесів, що становлять загрозу для ефективного розвитку;

заходи забезпечення ефективного функціонування регіональних інституцій, що спрямовані на створення умов для реалізації регіональної політики та сталого розвитку регіону, тобто це опосередковані дії, які не передбачають активного прямого впливу на процеси та явища, проте створюють сприятливе середовище для цих дій та запобігають загрозам безпеки.

Ця подвійність є спільною рисою як для безпеки, так і для формування іміджу. Регіональний іміджмейкінг передбачає як прямі дії влади (створення та просування бренду регіону, інформаційна та піар-активність органів влади, міжнародна активність регіональних інституцій в реалізації регіональних інтересів та створення позитивного образу регіону тощо), так і створення умов для формування та розвитку іміджу (сприятливий інвестиційний клімат, забезпечення високих

стандартів якості життя населення, високотехнологічна та конкурентоспроможна регіональна продукція, високий інноваційний потенціал, а також дієва система регіональної безпеки).

Формування іміджу регіону передусім пов'язане з територіальною ідентифікацією громадян. Розвиток регіональної ідентифікації передбачає наявність принаймні двох видів передумов: культурних та соціально-економічних [7]. Особлива регіональна історія, культурні традиції як інтерпретація минулого, мова, релігія, фольклор, мистецтво становлять передумови для регіональної ідентифікації населення культурного характеру. Не останнє місце у цьому переліку займає й гуманітарна безпека як забезпечення прав та свобод людини на самоідентифікацію, використання рідної мови, традицій, свобода віросповідання, культурний розвиток, подолання національних протиріч, запобігання будь-якій дискримінації за національною, мовною, релігійною, культурною приналежністю, протидія сепаратизму.

Соціально-економічні передумови регіональної ідентифікації громадян базуються на особливостях та міжрегіональних диспропорціях соціально-економічного розвитку територій. Це й сталі економічні зв'язки між підприємствами, діюча інфраструктура, замкненість виробничих циклів, ресурсні джерела, виробнича спеціалізація, територіальна локалізація ринків збуту продукції. До соціальних передумов ідентифікації (крім уже зазначених гуманітарних аспектів) можна віднести територіальні особливості соціальної стратифікації, спеціалізація ринку праці, відокремленість соціальної інфраструктури.

Чинник безпеки при цьому створює середовище для активізації цих передумов. Так, забезпечення стабільного регіонального економічного зростання, ефективного задоволення потреб регіональної економіки, дієва система захисту капіталу та майнових прав суб'єктів бізнесу, розвиток виробничого потенціалу на основах модернізації та енергозберігаючих технологій сприяють формуванню та активному функціонуванню єдиної економічної системи. Реалізація соціальних стандартів та забезпечення високої якості життя населення, продуктивна зайнятість, скорочення масштабів бідності населення, розвиток соціальної сфери, стабілізація народжуваності, поліпшення здоров'я населення, скорочення смертності та збільшення тривалості життя, забезпечення сприятливих умов природного руху населення активізують соціальну свідомість та сприйняття приналежності населення до певної територіальної спільноти.

Особливості клімату, ландшафту прямим чином впливають на умови життя населення, на його побут, можливість пересування. І те, як сприймаються ці умови, проектується на імідж регіону, тому забезпечення комфорту проживання – це

необхідний складник регіональної політики. Безпека у цьому контексті проявляється у формі захисту від стихійних лих, запобігання та подолання наслідків природних катастроф, розвиненої інфраструктури регіону та сприятливих умов для пересування населення, запобігання погіршенню екологічної ситуації, створення дієвої системи управління навколишнім середовищем, реалізації екологічного моніторингу та аудиту.

Територіальна спільнота існує не тільки в географічному, а й в інформаційному просторі. Елементами цього простору виступають соціальні зв'язки, культурне середовище, інформаційно-комунікаційні технології, економічні відносини, інформаційна інфраструктура. Щоденно людина стикається з великими обсягами інформації як у професійній діяльності, так і в особистому спілкуванні, і як на члена певного соціуму на неї здійснюється інфор-

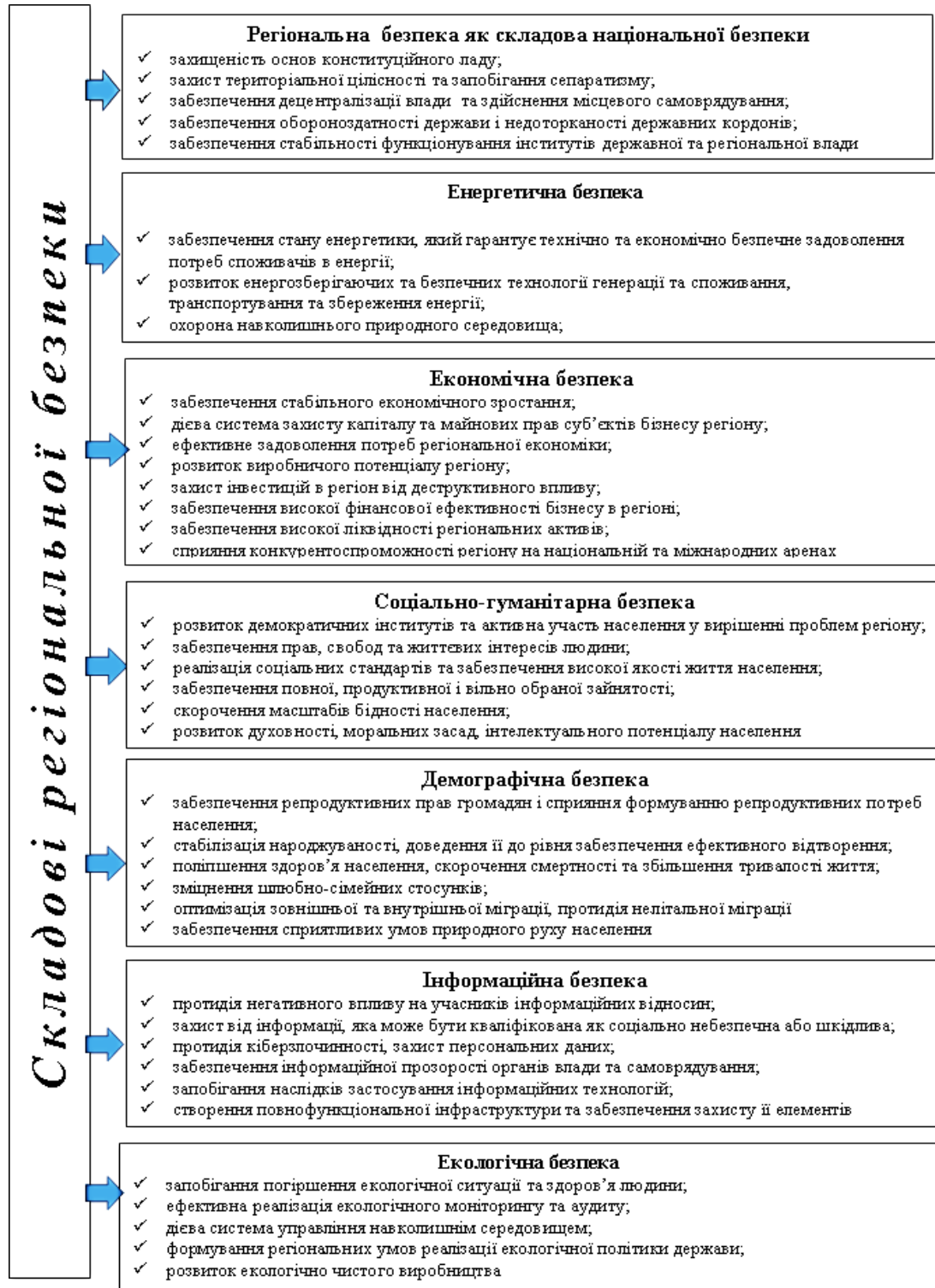

Рис. 1. Складники безпеки в контексті формування позитивного іміджу регіону

маційний вплив через ЗМІ, інформаційні мережі, офіційні інформаційні канали органів влади, літературні та кінематографічні джерела, чутки та суспільну думку. Під цим впливом у людини вибудовується система уявлень про те, що відбувається у суспільстві, розвивається система цінностей та життєвих настанов, створюється уявлення про його місце в соціальній структурі. Через цю призму людина сприймає територію, на якій мешкає, – так формується імідж регіону як інформаційний образ, що поєднує власне відчуття та уявлення, яке склалося у суспільстві. Таким чином, імідж регіону має складну структуру, оскільки образ одного й того ж регіону у свідомості різних людей може серйозно відрізнятись.

Якщо державна та регіональна влада приймає активну участь у формуванні іміджу через власні медіаресурси, гуманітарні проекти, піар-акції, імідж стає дієвим інструментом регіональної інформаційної політики. Завдяки йому створюється певний медіапорядок, поширюючи серед аудиторії державні пріоритети розвитку за допомогою набору певних сюжетів і проблем, що вважаються найважливішими для цієї території в певний проміжок часу. Використовуючи власні медіаресурси, органи влади здійснюють вплив на свідомість громадян, підтримуючи ті цінності, переконання і стереотипи, які необхідні для зміцнення й легітимації наявного соціального і політичного порядку [8].

Однак у демократичному суспільстві органи влади не можуть мати монополію на формування суспільної думки, навпаки, провідну роль відіграють засоби масової інформації. Сучасні ЗМІ активно впливають на характер політичних процесів, у т. ч. на формування іміджу регіонів. ЗМІ є одночасно і творцем політичних новин, і головним постановником, і виконавцем технологій формування певного іміджу держави та її регіонів у свідомості громадськості [9].

Якщо через ЗМІ надходить тільки негативна інформація або спотворюються якісь факти з життя регіону, це створює деструктивні мему та ментально «відштовхує» населення від регіону, в якому воно проживає. Тому провідна роль держави полягає у забезпеченні інформаційної безпеки та протидії негативному впливу на суспільну думку.

Згідно зі ст. 3 Закону України «Про інформаційний суверенітет та інформаційну безпеку», «інформаційна безпека України – це захищеність життєво важливих інтересів суспільства, держави та особи, за якої виключається заподіяння їм шкоди через неповноту, несвоєчасність і недостовірність інформації, через негативні наслідки функціонування інформаційних технологій або внаслідок поширення інформації, забороненої чи обмеженої для поширення законами України» [10].

Серед провідних напрямів інформаційної безпеки можна виділити створення умов ефектив-

ного інформаційного обміну, який не шкодить його учасникам та суспільству (створення повнофункціональної інформаційної інфраструктури та забезпечення захисту її елементів, запобігання наслідкам застосування інформаційних технологій, забезпечення інформаційної прозорості органів влади та самоврядування), а також безпосередній захист учасників інформаційних відносин від шкідливої та соціально небезпечної інформації, протидія кіберзлочинності, захист персональних даних.

Особливо гостро питання інформаційної безпеки виникають сьогодні, коли інформація є дієвою зброєю не тільки в конкурентній боротьбі, а навіть у воєнному конфлікті, тому одним із головних завдань інформаційної політики як на державному, так і на регіональному рівні є протидія негативній пропаганді, яка розпалює міжнаціональну та міжрегіональну ворожнечу, поширює ідеї сепаратизму, закликає до повалення законної української влади, розчленування незалежної та соборної держави.

І навпаки, позитивна пропаганда, яка не несе маніпулятивної мети, сприяє соціальній гармонії, злагоді, формуванню поваги у населення до загальноприйнятих цінностей. Така пропаганда виконує виховну та інформаційну функції в суспільстві, регулює відносини та поширює позитивний імідж регіону.

Крім ідентифікації приналежності населення до певної території, на формування позитивного іміджу впливає й ділова активність у регіоні. Розвиток бізнесу та залучення інвестицій сприяють відродженню підприємницької ініціативи, створенню робочих місць, розвитку інфраструктури та побутового обслуговування. Таким чином, зміцнюється позитивний імідж за рахунок підвищення рівня життя населення. А чим кращими є умови побуту та праці, тим більше шансів утримати в регіоні перспективну молодь.

Однак для регіонального розвитку важливо не тільки сприйняття населення, а й ставлення за межами регіону. Так регіональний імідж трансформується у бренд – багатосторонній конструкт, який виступає об'єктом маркетингових комунікацій та сприяє утворенню унікального набору асоціацій у свідомості споживачів: інвесторів, які готові вкладати в розвиток регіону, туристів, бажаючих відвідати його, державних органів влади під час розроблення регіональної політики. Територія стає своєрідним «товаром», яка має свої унікальні характеристики у трьох вимірах: товар за задумом (настанови та бачення щодо розвитку територій, як із позиції влади, так і з позиції населення, виражені в програмах та проектах); товар у реальному виконанні (природно-кліматичні і сировинні, етнографічні, історичні і культурні, економічні та соціальні, виробничі та інфраструктурні особливості території); товар із підсиленням (позитивний образ

території, який формується в уяві мешканців під впливом дії органів влади та місцевого самоврядування) [7, с. 364].

Бренд за своєю природою є демонстрацією конкурентних переваг і, відповідно, більшої вартості. Крім того, бренд регіону є важливим елементом забезпечення соціальної стабільності. Однак бренд може бути сформований на основі позитивного іміджу регіону і на відміну від іміджу створюється лише штучно завдяки ефективній інформаційній, інвестиційній та соціальній політиці в регіоні. Важливим є безпековий чинник, який створює сприятливе середовище для формування регіонального бренду та його просування як на національному просторі, так і на міжнародній арені.

Висновки з проведеного дослідження.

Потенціал іміджу регіону як комплексне поняття формується під впливом багатьох чинників, вагоме місце серед них займає регіональна безпека. За своєю суттю безпека є багатовимірним явищем, що включає не тільки заходи прямої дії (захист територіальної цілісності, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз інтересам регіону), а й створення умов для сталого розвитку в певних соціально-економічних умовах. Чинник безпеки впливає на процеси ідентифікації територіальної громади, активізує дію культурних та соціально-економічних передумов асоціації населення з місцем свого проживання, забезпечує захист інформаційного та географічного простору.

Регіональна безпека формує сприятливі умови для перетворення іміджу регіону на бренд – актив розвитку та залучення інвестицій в економіку регіону, позитивний образ, привабливий для туристів, показник довіри власного населення. Для організації ефективної системи регіональної безпеки важливі не тільки заходи державної та регіональної влади, а й активна участь бізнесу, суспільних інститутів, місцевої громади. Налагодження взаєморозуміння і взаємодії між усіма представниками територіальної спільноти й є тим чинником безпеки, що поширює позитивний імідж регіону як усередині держави, так і за її межами.

Перспективою подальших досліджень є трансформація позитивного іміджу в регіональний бренд та забезпечення умов його просування в глобальному інформаційному просторі на єдиних засадах міжнародної безпеки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Стратегічна концепція формування маркетингового потенціалу регіону: монографія / О.В. Коломицева, І.С. Наденко, А.О. Коломицев. Черкаси: Ю. Чабанець, 2016. 266 с.
2. Манн Р.В. Теоретико-методологічні засади розвитку регіонального менеджменту: особливості, проблеми, перспективи: монографія. Донецьк: ВІК, 2013. 382 с.
3. Васильченко Л.С., Донець О.М. Особливості управління репутаційними ризиками. Вісник Черкаського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». 2015. Вип. 39. Ч. 1. С. 138-145.
4. Макаренко М.В. Імідж регіону як головний чинник його конкурентоспроможності. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 2(128). С. 180-187.
5. Нагорняк Т.Л. Брендинг території як державна та регіональна політика: монографія. Донецьк: Ноулідж, 2013. 367 с.
6. Семченко О.А. Іміджева політика України: монографія. К.: Знання, 2014. 272 с.
7. Зінченко О.А. Безпековий фактор у формуванні позитивного іміджу регіону: монографія. Сучасні трансформації організаційно-економічного механізму менеджменту та логістики суб'єктів підприємництва в системі економічної безпеки України; за заг. ред. Т.В. Гринько. Дніпро: Біла К.О., 2017. С. 361-372.
8. Панченко Т.В. Регіональна і локальна ідентичності як складові культури субсидіарної демократії. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. URL: file:///C:/Users/PC/Downloads/Nchnpu_022_2010_4_15.pdf.
9. Долженко К.І. Інформаційна безпека регіону: сутність та зміст поняття. Наше право. 2014. № 2. С. 47-54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2014_2_10.
10. Закон України «Про інформаційний суверенітет та інформаційну безпеку України». URL: [http://uas.m.kharkov.ua/ukr/index.shtml ulaws/usuvetr.htm](http://uas.m.kharkov.ua/ukr/index.shtml%20ulaws/usuvetr.htm).